

16. Světová literatura od r. 1945

Pracovní list 16A

1. Co ovlivnilo vývoj světové literatury po r. 1945?

2. Které umělecké směry vznikají po r. 1945? Ke každému dopiš i zemi vzniku.

3. Jmenuj autory, kteří podali ve svém díle obraz totalitní společnosti. U každého uveď stručnou charakteristiku jedné knihy.

4. Doplň do tabulky chybějící fakta.

Románová postava	Název díla	Jméno autora	Umělecký směr
úředník Mersault			
	Šťastný Jim		
		Samuel Beckett	
			magický realismus
Vilém z Baskervillu			
	Na cestě		
		Vladimír Nabokov	

5. Napiš název uměleckého směru, pro který platí následující charakteristika.

a) Autoři záměrně šokovali a provokovali – třeba obscenností, vysmívali se obecně uznávaným hodnotám, především oficiální morálce.

b) V jazyce a stylu bývají aktualizovány prostředky znesnadňující přirozenou sdělnost – nesmysly, fráze, prvky plané rétoriky.

c) Umělecký směr vychází z filozofických výkladů člověka jako osamocенého a odcizeného jedince, „cizince“ neschopného komunikace s druhými.

d) Umělecký směr nově rozvíjí tradiční prostředky, postupy, respektive žánry kritického realismu, upřednostňuje sociální tematiku.

e) Ve snaze oslovit čtenáře bývá zároveň využíváno i nápadně různorodých poetik – vysoké literatury vedle triviální, brakové, dobrodružné s hrůzostrašnými příběhy ap.

6. Vyškrtni chybné charakteristiky uměleckého směru.

Beatnici

- ✓ hnutí amerických básníků a prozaiků 50. - 60. let 20. st.
- ✓ svým životem i svými knihami demonstrují nesouhlas s konzumní společností
- ✓ postavy jsou většinou pojmenovány jen zájmeny nebo iniciálami
- ✓ jejich díla byla určena přednesu, veřejnému čtení a poslechu
- ✓ hlavními představiteli byli J. P. Sartre a A. Camus

Postmodernismus

- ✓ vznikl ve Francii v 50. letech 20. st.
- ✓ staví se proti modernímu a avantgardnímu umění
- ✓ mísí různé styly, žánry, literární formy
- ✓ inspiruje se zábavnou literaturou (detektivní, erotickou, ...)
- ✓ příběh ustupuje rozsáhlým popisným pasážím
- ✓ využívá mystifikaci
- ✓ významnými představiteli jsou např. Umberto Eco nebo V. Nabokov

7. Uveď alespoň 3 české představitele postmodernismu.

16. Světová literatura od r. 1945

Pracovní list 16B

Ukázky a úkoly

A

„Máte čtvrt hodiny na rozmyšlenou,“ řekl pomalu. „Odvedte ho do skladu s prádlem, za čtvrt hodiny ho přivedete zpátky. Jestli bude dál zapírat, bude okamžitě popraven.“

Věděli, co dělají: celou noc jsem čekal; potom mě nechali ještě hodinu čekat ve sklepě, zatím zastřelili Toma a Juana, a teď mě zavírají do skladu s prádlem; jistě si tenhle tah včera připravili. *Říkali si, že nervy časem povolí, a doufali, že mě tak dostanou.*

Zmýlili se. Sedl jsem si ve skladu na stoličku, protože jsem byl zesláblý, a začal jsem přemýšlet. Ale ne o jejich návrhu. Ovšem že jsem věděl, kde je Gris: skrýval se u svého bratrance, čtyři kilometry za městem. Taky jsem věděl, že neprozradím, kde se ukrývá, ledaže by mě mučili (ale na to, zdá se, nepomýšleli). To vše bylo dokonale, nezměnitelně zařízeno a nikterak mě to nezajímalo. Jen bych rád chápal důvody svého chování. Raději pojdu, než bych Grise vyžradil. Proč?

(J. P. Sartre: Zed')

1. Charakterizuj **komunikační situaci** v ukázce.
2. Charakterizuj **hlavní postavu** na základě četby celé povídky.
3. Popiš **pocity** hlavní postavy na základě ukázky.
4. Zařaď ukázkou do **kontextu celé povídky**. Co následovalo?
5. Vysvětli **název** povídky.
6. Přiřaď autora k **uměleckému směru**. Najdi v textu prvky tohoto směru.
7. Zařaď autora do **kontextu světové literatury** 2. poloviny 19. století.
8. Převeď přímou řeč do **řeči nepřímé**.
9. Proveď **rozběr souvětí** tištěného kurzivou.
10. Vyhledej **větu jednočlennou**.

B

Vyskočili jsme do vlahé, šílené noci a už k nám odkudsi zazníval zběsilý jekot tenorsaxofonu: „Tíí-ra! Ta-tíí-ra! Tíí!“ a lidi tleskali do taktu a vyřvávali: „Jedem! Jedem! Jedem!“ Dean pádil po ulici, palec mu trčel do vzduchu a hulákal: „Šlapej, vole, šlapej!“

Saxofonista v klobouku vytruboval na plný pecky svou dostatečně krásnou a svobodnou improvizaci, střídavě stoupající a klesající motiv, který začínal na „Tíí-ra!“ a přecházel v bláznivé „Tííí-ra rííí-ra!“ a sléval se s rachotivým virblem bubňů, celých zjizvených od vajglů, do nichž mlátil obrovské černé surovec s býčí šíjí, lhostejně k čemukoli, jen když mohl věčně trestat ty své týraný škopky lup, rutibum, lup. Muzika řvala a ten saxofonista v TOM byl a každý věděl, že v TOM je.

(...) jediní opravdoví lidi, co znám, jsou blázni, blázni do života, ukecaní blázni, cvoci k spasení, ti, kteří chtějí mít všechno – a hned!, kteří nikdy nezívají a neříkají věci, co se sluší, ale hoří, hoří, hoří jako ta báječná rachejtle.

(J. Kerouac: Na cestě)

1. Charakterizuj **atmosféru** v ukázce.
2. Představitelem kterého **hnutí** byl J. Kerouac?
3. Najdi v textu **prvky** tohoto hnutí.
4. Jmenuj **další představitele** hnutí, jejich díla a objasni, v čem spočíval jejich přínos literatuře.
5. Vysvětli **název** knihy a objasni její místo v kontextu světové literatury 2. pol. 20. st.
6. Podtrhni v textu všechna **přídavná jména** a urči jejich druh.
7. Urči **mluvnické kategorie** přídavného jména *šílené* (do šílené noci).
8. Urči **mluvnické kategorie** slovesa *jedem* a vytvoř jeho spisovný tvar. Může být toto slovo jiným **slovním druhem**?
9. Najdi v textu **citoslovce**. K čemu slouží?
10. Najdi v textu **nepisovné výrazy**.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

16. Světová literatura od r. 1945

Pracovní list 16C

Umberto Eco: Jméno růže

Ukázky a úkoly

A umělecký text

Obloha byla už jasná a bílá sněhová pokrývka činila celou pláň ještě jasnější a přehlednější. Vzadu za kostelem, před stájem, stále ještě trůnila velká kád' s krví a z ní čouhalo něco podivného ve tvaru kříže, jako když se do země vrazí dvě tyčky a na ně se navěsí hadry, aby odháněly ptactvo.

Nebyly to však tyčky, ale nohy, nohy člověka, který trčel hlavou dolů v kádi s krví.

Opat přikázal, aby mrtvola (neboť živý člověk by v té nestydaté pozici bohužel dlouho nevydržel) byla z odporné tekutiny vytažena. Čeledín se váhavě přišoural ke kádi, vytáhli z ní zakrvácené tělo a pochopitelně se při tom sami umazali. (...) Přiblížil se čeledín se škopkem vody a vychrstnul ji nebožáku na obličej. Další se nad něho sklonil a hadrem mu obličej oťel. Objevila se bílá tvář Venantia ze Salvemeku, znalce Řecka a řečtiny, s nímž jsme odpoledne rozmlouvali nad Adelmovými kodexy.

„Adelmus možná opravdu spáchal sebevraždu,“ řekl Vilém a upřeně se díval na Venantianův obličej, „Venantius však určitě ne a taky se určitě nechtě nenaklonil přes okraj kádě a nespadl do ní.“

Přiblížil se opat: „Bratře Viléme, vidíte sám, co se v opatství děje. Zde je třeba vaší moudrosti. Zapísašám vás, jednejte rychle!“

1. Charakterizuj **postavy** vystupující v textu.
2. Kdo je **vypravěčem** příběhu? Jaké je jeho postavení v textu?
3. Popiš **prostředí**, ve kterém se příběh odehrává.
4. V čem spočívá **zápletka** románu. Jak je vyřešena?
5. Zasaď úryvek do **kontextu** celého románu. Ze které části knihy pochází?
6. Pojmenuj **žánrovou variantu** románu.
7. Přiřaď autora k **uměleckému směru**. Pomocí ukázky jmenuj některé typické **znaky** směru.
8. Charakterizuj další **autorovu tvorbu**.

B neumělecký text

...Zdá se, že zločiny jsou spjaty s klášterní knihovnou, do níž je však nezasvěceným - a k nim patří ovšem i vyšetřující - přístup přísně zakázán. A případným opovážlivcům se staví do cesty nejen úkazy takřka magické, ale sám půdorys bibliotéky, pojaté jako labyrint. Ale co když je to jen maska? Co když jde jen o boj o moc, o vládu v klášteře, o rejdy Antikristovy nebo o vyšinutou mysl nějakého náboženského blouznivce? Anebo o všechno dohromady? Cesta k odhalení je pomalá a křivolaká a dává Vilémovi možnost, aby uplatnil nejen svoji učenost, ale i schopnost dedukce. Po jeho boku proniká naivní Adso do tajů teologie, filozofie i politiky, do říše léčivých rostlin i zhoubných jedů, učí se znát záhadný význam drahokamů i čísel, řešit tajné kódy i chápat milostné vytržení. Jeho dobrodružství tvoří podivuhodný román, který se vymyká všem literárním kategoriím a zaujímá ve světové literatuře místo zcela výlučné.

1. Postihni **souvislost** mezi oběma výňatky.
2. Přiřaď text k **funkčnímu stylu**.
3. Odhadni, **kde** by se mohl tento text vyskytnout.
4. Charakterizuj užití **jazykové prostředky**.
5. Doplň **začátek** neuměleckého textu.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ